

HÉTFALU

Szerkesztők: Hochbauer Gyula,
Kovács Lehel István

Alapította és szerkesztette (1906–1911):
dr. Fekete Endre és Kiss Béla

Művelődési fórum Négyfaluban

A Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság és az RMDSZ négyfalusi szervezetének vezetősége 2005. február 17-én művelődési fórumra hívta össze a város művelődési életének jelentős szervezeteit.

A tanácskozáson képviseltette magát a Polgármesteri Hivatal (Jónás András alpolgármester személyében); a Városi Tanácsot három RMDSZ-tanácsos (Jónás András, Fodor Levente, Géczy Levente); a Zajzoni Rab István Középiskolát Papp Árpád igazgató, Miklós Melinda aligazgató, Simon Enikő és Hochbauer Gyula magyartanárok, a George Moroianu Líceum magyar tagozatát Gyerkó András aligazgató és Fekete Magda magyartanár; a Római Katolikus Plébániát Gál Hajnal; a csemánfalusi Evangélikus Egyházközséget Gödri Oláh János felügyelő; a Hétfalusi Egyesült Fúvószenekart Gyurka Árpád; a Kis Gergelem gyermektáncházat Czimbora Magdolna; a Kéknefelejcs táncsoportot Rácz Csaba; a Négyfalusi Kórust Gyerkó András, a Négyfalusi Rádióamatőr Klubot Máté Károly és Fazakas János; a Zajzoni Rab István Középiskola Játszóházát Sipos Gaudi Enikő; a hosszúfalusi Manóházat Köpe Iona képviselte. A szervezők közül részt vett a tanácskozáson: Jónás András (a helyi RMDSZ-szervezet elnöke), Bubla Kálmán, Bálint Károly, Magdó János, Borcsa Annamária (az RMDSZ-szervezet alelnökei, illetve titkára), a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaságból Barkó Etelka, Buna Emő Enikő alelnök, a társaság még öt tagja és Hochbauer Gyula elnök.

A fórum áttekintette a négyfalusi magyar művelődés jelenlegi lehetőségeit szervező művelődési hálót. 21 intézmény, egyesület, csoport végez művelődéssel (illetve ezzel is) kapcsolatos tevékenységet. Ezek hozzávetőleg 350 személyt kapcsolnak be munkájukba. Közülük mintegy 50 személy felnőtt – a majdnem 30 szervező felnőtt mellett –, a többi iskolás. A szervezett események helyszíne iskola vagy

egyházközség. (A bálók, táncmultságok jelenlegi változatait, noha fontos közösségi szerepük van, inkább szórakoztató, mint kulturális eseményeknek tekinthetjük).

A fórum megállapította, hogy az egyes művelődési események látogatottsága-nézetsége jóval alulmarad a lakosság hét és fél ezres lélekszáma szerint elvárhatótól. Ezen egy rendszeres és szakértő közösség-szervezés mindenképpen javíthatna.

Négyfaluban jelenleg a művelődés tartalmi kínálata az ének-zene, néptánc, népművészet, turizmus, kommunikáció, illetve különböző játékos készségfejlesztés az iskoláskorúak számára. Bizonyon jó volna bővíteni a kínálatot. Ám ehhez az igények és a lehetséges szervezők-irányítók egymásra találására volna szükség. A rendszeres működtetés pedig megfelelő anyagi támogatás nélkül lehetetlen.

A művelődési lehetőségek 30 szervezője közül csak négy nem pedagógus, s többen kétféle szervezői munkát is végeznek. Az aktív művelődésből távol maradnak a felnőttek: fiatalok és idősök egyaránt. Mintha az iskoláskorból kinöve, kiszáradna belőlük a művelődési igény. Ám az is kétséges, hogy ez egyáltalán kialakult-e a többségben.

Az is tény, hogy:

1. Az ifjúság egy része Négyfalutól távol keres és talál megélhetést.
2. A Brassóban középiskolás, illetve egyetemista kiszakad a szűkebb itthoni közösségből, s mire visszajönne ide, már nem találja, nem keresi hajdani, elhagyott helyét.

*

Az, hogy a hajdani magyar lakosságból minden huszadik aktív művelődő, félrevezető arányszám, ugyanis a 350-ből 300 még kiskorú. Az 50/7500-as, azaz 1/150-es arány szerint a négyfalusi magyarok közül 150 felnőttből egy aktív művelődő. Ez arra készítet, hogy alaposabban tanulmányozzuk ezt a helyzetet.

A fórum másik célja a 2005-ös négyfa-

Tomos Tünde: Bácsfalusi utcarészlet

lusi művelődési eseménynaptár összeállítására volt. Eszerint:

1. 2005-ben is havonta jelenik meg a *Hétfalu*.
2. Kovács Lehel István: *Istók János élete és munkássága* (vetített képes előadássorozat az egyházközségek szeretetvendégségein) – január-február (egyházközségek és HMMT).
3. *Farsangtemetés* (Zajzoni Rab István Középiskola) – február 8.
4. *Az anyanyelv napja* (Zajzoni Rab István Középiskola: Simon Enikő) – február 10.
5. *Tojásbimbó tanfolyam* (HMMT: Barkó Etelka, ZRIK: Sipos Gaudi Enikő) – február-március; kiállítás meghívott tojásbimbókkal (Négyfalva, Háromfalva, Töröcsvár, Gyimesek, Kisúj-szállás).
6. *Március 15-i ünnepély* (RMDSZ, iskolák, egyházak, kórus).
7. *Március 15-i szavalóverseny* középiskolások részvételével – március 11. (RMDSZ, Zajzoni Rab István Középiskola).
8. *Mesemondó maraton* (iskolák, Zajzoni Rab István Középiskola, HMMT) – március vége.
9. A költészet napja: József Attila a mi világunkban – vers, film, zene, illusztráció és beszélgetés (HMMT) – április 11.
10. *A honismereti, helytörténeti lapok találkozója* (HMMT) – május.
11. *165 éve született Kupcsay János* (HMMT) – május.
12. *Gyermeknap* (ZRIK: Kovács Kalit Előd) – június eleje.
13. *50 éve született Vass László Levente* (HMMT) – július 5.
14. *50 éves a magyar elméleti középiskolai oktatás* (Barkó Anna, vendiákok – ZRIK) – augusztus.
15. *Hétfalusi magyar iskolatörténeti kiállítás megnyitója* (HMMT, ZRIK) – augusztus.
16. *250 éve jött létre az önálló plébánia Töröcsön*. Az egyházközségi múzeum megnyitója (egyházközség és HMMT) – szeptember 12–29.
17. *Szent Mihály-napok* (RMDSZ-szervezet és HMMT) – szeptember vége.
18. *Barcasági versmajális* (ZRIK és HMMT) – szeptember vége.

A Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság tervezett eseményeinek megvalósítása a beérkező támogatásoktól is függ.

Hochbauer Gyula

A karnevál a magas kultúra és a népi kultúra között

A farsang egy olyan történelmi kor terméke, amelyben az ünnep, az ünneplés maga állami nyomásra még nem vált parádévá, még nem vonult vissza az otthon, a magánélet körébe, hanem éppen közösségi jellegéből adódott létjogosultsága. A hagyományos európai népi kultúrában az ünnep az a sajátos alkalom volt, amikor az emberek abbahagyták a munkát, ettek-ittak és elköltötték, amijük volt.

Amellett, hogy az ünnep az emberi kultúra igen fontos elemi formája, mindig lényeges és mély gondolati, világszemléleti tartalmat hordoz. Mert a társadalmi munka megszervezésének és tökéletesítésének „gyakorlása”, a játék formáját öltött munka, pihenés, munkaszünet önmagától soha nem válik ünneppé. Ahhoz, hogy ezek az alkalmak ünneppé válhassanak, valamiképpen össze kell kapcsolódniuk a szellemi-ideológiai szférával. A hagyományos társadalmakban – s így az egyén életében is – nagy eseménynek számított egy-egy nagyobb ünnep. Az ember élete az előző ünnepekre való visszaemlékezésekből, illetve a következőkre való várakozásból állt – állítja egy francia szociológus.

A farsang a hagyományos európai népi kultúra közösségi ünnepei között tekintélyes helynek örvend már a kora újkorban, amikor maga a mindennapi élet is tele volt rítusokkal – egyháziakkal és világiakkal egyaránt. Különösen Dél-Európában az év legnagyobb ünnepe volt, olyan kivételes időszak, amikor viszonylag büntetlenül és nyíltan ki lehetett fejezni azt, ami addig csak a fejekben fogalmazódott meg. Peter Burke szerint a farsang Európában egy hatalmas színjátéknak tekinthető, amelyben a városlakók voltak a színészek s egyben a nézők is. Nem húzható éles határvonal színészek és nézők közé, ugyanis a karnevál nem osztja fel a résztvevőket előadókra és nézőkre, mert a karnevált nem nézik, hanem élék. Méghozzá mindenki, mert eszméjéből következően össznépi. Amíg tart, senkinek sem lehet más élete, mint a karneváli. Nem lehet belőle kilépni, mert nincsenek térbeli határai: maga az élet játszódik. Színészek, rivaldafény, színpad és néző nélkül. S amit eljátszik, az önmagának egy másik, szabad, kötetlen megvalósulása, saját újjászületése, jobb elvek szerinti megújulása. Vagyis ez a játék átmenetileg maga az élet, az életnek egy valóságos formája, amit nem egyszerűen eljátszanak, hanem élnek.

A farsangi cselekményben vannak egymáshoz lazán kötődő események, melyeknek legfőbb jellegzetessége az, hogy végig a farsang idején, az egész városra kiterjedtek. Ilyen például az a nagy eszem-iszom, amely egyfolytában tartott. Továbbá az utcai ének és a tánc. Mindez felfokozott hangulatban. Egyes dalok, táncok és hang-

szerek különlegesen voltak. Ilyenkor maga az öltözék is különbözött a hétköznapitól. Iszonyatos tarka ruhadarabokat és eltúlzott méretű kiegészítőket vettek fel annak jeleként, hogy ez a nap különbözik a többitől. Álarcot is viseltek, jelmezbe öltöztek és szerepeket játszottak. Ebbe az eseménysorba kötött, bár improvizált rendezvények is ékelődtek. Ezek többnyire a farsang utolsó napjaiban, egyletek és társaságok szervezésében zajlottak le és élesebb határvonalat húztak nézők és szereplők közé. Gyakran három állandó elem fordult bennük elő: a felvonulás, a verseny és a színjáték. A felvonulás mozgatható színpadán istennőnek, ördögnek stb. kiöltözött maskaras alakok vettek részt. Ezt a színpadot szántalpakon húzták végig a városon. A híres Rio de Janeiro-i karneválnak ma is ez az egyik legfőbb ünnepi komponense. A verseny volt a farsangi ünnepek másik visszatérő eleme: lóverseny, futóverseny, vízi és szárazföldi játékok. A színjáték szerepelt harmadik visszatérő elemként. Nem könnyű megvonni a határt a spontán és a szervezett játékok között. Volt tréfás lakodalom, bohózat, tréfás prédikáció, tréfás szántás, ahol hajadonok fogták az eke szarvát.

Számos játék a Farsang alakja köré épült. A Farsang általában hordóhasú, piros-pozsgás, jó kedélyű ember képében jelent meg, néha ínycsenyűket (kolbászt, szárnyast, nyulat) aggattak rá. Többnyire hordón trónolt. A Böjt feketebe öltözött sovány öregasszony volt, akire halakat aggattak.

Az egyházi évrend értelmében a nagyböjt (hamvazószerdától kezdődő negyven nap) az önmegtartóztatás ideje, amikor nemcsak a húsról kellett lemondani, de a tojásról, a szexről, a játékról, a táncról és egyéb szórakozásról is. Ezért ábrázolták a Böjtt szikár, örömtelen alakban és társítottak hozzá hidegvérű teremtményeket. Ami Böjtből hiányzott, az természetesen megvolt Farsangban. Így Farsang mindig vidám, fiatal, életerős, nagyevő és nagyívó alakban jelent meg. A farsang nemcsak a böjttel, hanem a hétköznapokkal, az év többi részével is szemben állt. Míg a hétköznap a takarékoskodás, a nélkülözés ideje volt, az ünnep épp a pazarlásé, a bőségé.

Farsang és Böjt csatája nem az idősebb Bruegel, s Hieronymus Bosch és más festők fantáziaszüleménye volt, hanem a valóságban is sor került rá. Az 1506-ban Bolognában megrendezett párviadalon Farsang kövér lovon, Böjt gebén vezette csatába híveinek csapatát. Gyakran megesett, hogy az ünnep utolsó felvonásaként Farsangot bíróság elé állították, ahol tréfás vallomástétele és végrendelkezése után kivégzését is eljátszották.

A kora-újkorban Európa kedvenc témája volt a „feje tetejére állított világ”.

A farsang az uralkodó igazság és a fennálló rend alóli ideiglenes felszabadulásnak az ünnepe volt. Benne a változás, a megújulás ünneplte önmagát. A középkorig visszanyúló farsangi látványosságokban gyakori volt a lefokozó, profanizált átfogalmazás, csúfolódó felmagasztalás és rangfosztás. Ezt fizikai megfordításként is ábrázolták: fejen álló emberek, égben lebegő városok, hátrafelé lépegető ló. Éltek az ember és ember közti viszony megfordításának lehetőségével is: a szolgák parancsot osztogattak, laikus celebrálta a misét, a király gyalog, a paraszt lovon járt, a férj gyereket babusgatva font, a feleség dohányzott és fegyverével hadonászott. Ezek a képek a felső osztályok szemében a káoszt, a rendezetlenséget, a zűrzavart szimbolizálták.

A farsangi ünnepek történetéből többet tudunk, mint más népszokások múltjáról, mivel a farsang zajjal-lármával, rendbontással járt, ami miatt a világi s az egyházi hatóságok egy véleményen voltak: sok tilalmi rendeletet bocsátottak ki. A kortársak az „örület” időszakának nevezték, amikor a bolondság veszi át a hatalmat. Mindezek mellett a farsang, mint a világ különleges állapota, minden kultúrában a jobb elvek szerinti megújulásnak, a kozmikus rendbe való újraindításnak is szimbóluma.

A karneválban a népi nevetés különböző formáinak és megnyilvánulásainak egész beláthatatlan világa állt szemben a feudális középkor hivatalos és komoly kultúrájával. Annak a kettős világképnek a sajátos formája ez, amely még a római államiság korszakában is egymás mellett tartalmazta a győztes magasztalását és kicsúfolását. Vagy mikor a temetési szertartásokon a halottat nemcsak elsiratták, hanem el is kacagták. Később a két aspektus nem maradhatott egyenrangú, a vidám forma kiszorult a hivatalosan elismert szemléletmódok közül, új értelmet kapott és sajátosan a népi világérzékelés kifejezőjévé vált. S bár nagy távolság választja el az ősi rituális kacagástól, de ennek a fajta világérzékelésnek a kifejezői az antik világ karnevál-szerű ünnepei, s ezek utódai, a középkori karneválok.

A karnevál a nép ünnepi élete, másik élete, amely a kacagás köré szerveződik. A világ ünnepi érzékelésében mindig központi szerepet játszott a halál és az újjászületés, a változás, a megújulás. A karnevál idejére zárójelbe kerül minden hierarchikus viszony.

A hivatalos ünnep az egyenlőtlenséget szentesítette: a karneválon mindenki egyenrangúnak számított. Az ember mintegy újjászületett, visszatért önmagához, egyszerűen embernek érezte magát a többi ember között. (Folytatása a 4. oldalon)

Feketéné Csere Magda

H i r d e t é s e k

1. Mesemondó maraton

Mesemondó maratont szervez a HMMT 2005. március 25-én 15 órától a ZRIK türkösi épületében. Óránként szünetet tartunk, hogy a közönség cserélődhessen. A benevezés korosztálytól független. A szervezés megkönnyítése érdekében kérjük, hogy március 20-ig naponta 20–21 óra között nevezzen be a Hétfalu telefonszámán: 0268 / 275 773.

2. Pályázat

A Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság a költészet napjára (április 11.) versillusztráló pályázatot hirdet barcasági magyar képzőművészek számára. Az illusztrálandó versek:

1. József Attila: Gyémánt

2. József Attila: A költő olyan, mint a kisgyerek

3. József Attila: Egy Modiano-cigarettapapír elszakadt.

Az illusztráció mérete A4. A pályamunkákat április 10-ig lehet beküldeni a Hétfalu szerkesztőségébe. A legsikerültebb műveket megvásároljuk.

3. Március 15.

Az RMDSZ négyfalusi szervezete szeretettel meghívja Önt is.

Az idén a március 15-i ünnepeket Tömösön március 15-én (kedden) 14 órától, Hosszúfalu-alszegen a „csángó szobornál” 16 órától kezdjük. Innen vonulunk a hosszúfalu-alszegi evangélikus templomba ünnepi istentiszteletre és műsorra.

Adja jövedelemadójának 1 százalékát a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaságnak!

Akik a tavaly bérből, bérbeadásból vagy más tevékenységekből jövedelmet szereztek, adójuk 1 százalékát az államkassza helyett – alapítványoknak és egyesületeknek juttathatják.

Kérjük, hogy adószázalékát adománnyozza a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaságnak.

Ha Ön csak bérből szerzett jövedelmet, cége könyvelési osztályán jelezze, hogy adójának 1 százalékával rendelkezni szeretne, vagy adóbevallásában ezt jelölje be.

Asociația Culturală Maghiară din cele șapte sate

CF: 14314771

IBAN: RO 70 BRDE 080 SV05848 600 800 / ROL

Köszönjük!

A református egyházközség múltja

1900. június 24. Csoflek Miklós brassói orgonaépítő vállalta az orgona javítását.

1901. március 16. Többen kérték, hogy vezessék be a legációt, tekintettel arra, hogy a lelkésznek több helyen is kell úrvacsorát osztania.

1904. június 25. A gyülekezet lelképásztort, Zsigmond Károlyt szilágysomlyói lelképásztorra választják.

1904. július 10. A papi állást meghívás útján szeretnék betölteni, mégpedig Oszváth Lajos feketelaki lelkésszel.

1904. szeptember 24. A három lelkészjelölt: Tankó Gyula (ki utólag visszalépett), Demes Péter kisborosnyói és Veres Károly papolci lelkész közül a választás az előbbire esik.

1904. november 6. Demes Péter lelkész elfoglalja állását.

1912. január 21. Egy 2 manuálos pedálos orgona-harmónium vásárlását határozzák el.

1912. június 14. Mivel a papilak megromgálódott s a talaj is igen vizes, a régi épület helyébe, régi anyagok felhasználásával, egy új lakás építéséről döntenek, kb. 13 824 korona költségvetéssel.

1913. június 4. Az igazgatótanács jóváhagyja az építendő papilak tervét és 14 300 koronányi költségvetését, majd megkezdődnek a munkálatok.

1915. május 30. Befejezéshez közeledik az új papi lakás. Özv. Pari Istvánné Maszhalkó Katalin „*átadott 15 500 korona értékű értékpapirokat, a hosszúfalusi 235 körszámú házastelkéről szóló szabályszerű ajándéklevelet, a tulajdonjognak az egyház javára bekebelezési nyilatkozattal ellátva és 4 db Alapítványlevelet, összesen 19 000 korona értékben alapítványt téve Maszhalkó-Pari alapítvány címen, önként és visszavonhatatlanul.*”

1917. április 10. Péter Gerő keresztvári lelkész, esperesi kiküldött a gyülekezet tudomására hozza, hogy „...*tekintettel arra, hogy Demes Péter helybeli lelkész engedélyt nyert a felsőbb hatóságoktól arra, hogy a tanév végéig a miskolci polgári iskolában taníthasson, kiküldetett a hosszúfalusi református egyházközségbe, hogy Serester Tamás bodolai lelkésznek, mint kinevezett adminisztrátor lelkésznek az egyház javait leltár mellett a presbitérium jelenlétében átadja.*”

1917. november 11. Beiktatják az új lelkészt, Andrászi Tivadart, Serester Tamás esperesi meghívott és Tökés Ernő adminisztrátor lelkész s a presbiterek jelenlétében.

1919. december 14. Andrászi Tivadart lelkész egy dalárda létesítését javasolja.

1919. július 13. A presbitérium elhatározza, „*ha magyar nyelvű iskolák nem nyílnak meg a hosszúfalusi egyház területén, a lelkészi lakás két szobájának*

felhasználásával református felekezeti iskolát fog megnyitni.”

1919. október 5. A presbitérium „*szükségesnek látja egy egytanerős, hatosztályú elemi iskola felállítását. Erre a célra a lelkész felajánlja egy külön bejárattal, 5,5 m széles, 7 m hosszú szobáját, amely megfelel a célnak, s az évente 30-40 között ingadozó (számú) református tankötelest is jól befogadja. Az iskola fenntartását fedeznék a szülők által fizetendő fenntartási díjből és a kirovando iskolaadóból.*” Iskolaszéket választanak: Andrászi Tivadart lelkész (elnök), Hadnagy Benedek tanár (alelnök), Gáspár Gyula tanító (alelnök).

1920. március 7. A lelkész jelenti, hogy a dalegylet terve megvalósul, felolvassa az alapszabály tervezetét, mely más felekezetűek részvételét is lehetővé teszi, a református irányító szellem érvényesülése mellett. Az egyesület neve: *Négyfalusi Dal és Műkedvelő Egyesület.*

1922. január 29. Eladják a Pariné-féle házat Beke Lajosnak 42 500 lejért, melyből 21 500 lej azonnal kifizetődik s a hátralék 8%-os kamattal folyó év decemberig. Puskás Kálmán beszállító lelkész jelentése szerint az egyházközség lelkészi állására csak a brassói segédlelkész nyújtott be pályázatot, de időközben ő is visszalépett. Új pályázati hirdetést tesznek közzé.

1922. június 5. Mivel a másodszor közvett pályázati hirdetésre sem jelentkezett senki, a presbitérium felkérte Puskás Kálmán beszállító lelkészt, hogy továbbra is vállalja a lelkészi teendőket és a vallás tanítását.

1922. szeptember 19. A presbitérium kérte, hogy a püspök Puskás Kálmán brassói szeretetházi igazgató, beszállító lelkészt nevezze ki ideiglenesen hosszúfalusi lelkésszé. (2.sz.)

1923. március 11. A presbitérium megállapítja, hogy nincsen értelme a pályázati hirdetésnek, mert az 1918 után kialakult helyzet szerint Hosszúfalu nem biztosíthatja a lelkész tisztességes megélhetését. Ez csak akkor volna lehetséges, ha a kerület nagyobb összegű havi missziói segélyt utalna ki Hosszúfalunak részére. Kéri, hogy Puskás Kálmán brassói szeretetházi igazgatót nevezzék ki lelkésznek, aki 1921 óta adminisztrálta Hosszúfalut.

1925. február 1. Megérkezik Puskás Kálmán helyettes lelkészi kinevezése.

1926. április 13. A presbitérium megvitatta Wegenstein temesvári orgonakészítő ajánlatát, melyet célszerűnek és megfelelőnek talál. Eldönti, hogy a régi harang kijavítása helyett új harangot készíttet.

1928. október 28. Buda János vállalkozó javításokat végez a templomon.

1929. március 3. A lelkész bejelenti, hogy a presbitérium megbízására a Koncz nagyszabenyi harangöntő cég egy 165-170 kg-os harangot rendelt meg, melyre előlegképpen 15 000 lejt át is utalt.

1929. március 10. A harang kb. két hét múlva lesz kész. A harang felszentelését április 14-re tervezik, hogy az akkor Brassóban tartózkodó püspökhelyettes is részt vehessen az ünnepségen. Az eseményre meghívják az esperest, a brassói református egyházközséget, a helybeli testvéregyházakat is.

1930. január 19. A presbitérium jóváhagyja a létesítendő kórház költségeihez való hozzájárulást (Puskás Kálmán lelkész 3000, Gáspár Gyula tanító 1600 lejjel).

1934. szeptember 24. Az esperesi vizsgálat és útmutatások eredményeként megalakul a *Leányszövetség, a Négyfalusi Református Nőszövetség*, Kiss Béláné tiszteletes asszony, teológiát hallgató úrnő vezetésével, aki a 35-40 tagú vasárnapi iskolát is szervezi.

1935. március 3. Megalakul a *Nők Bibliaköre* és a nőszövetség egy könyvtár létesítésén munkálkodik, felkérve az egyháztagokat, hogy pénz- és könyvadományokkal járuljanak hozzá.

1936. március 22. Felvetődik egy új orgona megvásárlásának javaslata.

1936. július 26. A lelkész egy harmónium beszerzését indítványozza. E célból a presbitérium Wegenstein temesvári orgonakészítő javaslatait veszi figyelembe.

1936. október 4. Megjavították a toronyfedeleket.

1937. február 21. Az akkori egyház lélekszáma: 272 és a 8 szórványban 273; tanköteles gyermekek száma 94, nincs beiskolázva 7, református iskolába jár 16, állami 56, evangélikus iskolába 5 tanuló.

1937. június 20. A Nőszövetség tervbe veszi a „templomi szószerk alacsonyabbra szerelését, a feljáró szélesítését és új takaróval való ellátását, a szükséges költséget saját pénztárból és az adományokból fedezné.”

1938. március 27. Megtudjuk, hogy a hosszúfalusi református gyülekezetben van 291 lélek, a szórványban 283 a lélekszám; 29 református gyermek jár a református iskolába.

1938. május 22. A presbitérium a templom renoválásáról tárgyal és a következő munkálatokat indítványozza: 1. vízvezető csatorna építése, cementcsövekből; 2. a beázott falrészek kívül-belül való kijavítása betonral; 3. füstkivezetőknek a falba való bevágása; 4. a szószerk 30 cm-rel való lennebb hozatala; 5. a karzat átalakítása vasgerenda beillesztésével, cementből való könnyökölő építésével.

1943. április 1. A lelkész jelentése szerint a hívek száma apadt: lélekszám 168, szórványban 148. Továbbá a lelkész jelenti, hogy egyházi felsőbbhatósági rendelkezés értelmében, az alsórakosi református gyülekezet gondozását kell átvennie. A megüresedett lelkészi állást ideiglenesen Geréb Ádám brassói segédlelkész foglalja el.

1947. április 6. Megtudjuk, hogy 1946 novemberében megindult a nőszövetségi IKE és vasárnapi iskolai munka, melynek középpontjában a Biblia tanulmányozása áll. A Nőszövetség alakulása óta lelkesen dolgozik, megtartják a bibliaórákat, gondot fordítanak az özvegyekre és árvákra, valamint a betegekre, gondozzák a könyvtárukat. Az IKE kéthetenként tart bibliaórát és kulturális programmal bővített gyűlést. Az ifjak felekezetre való tekintet nélkül vesznek részt.

1949. május 8. Egyházunk lélekszáma 284.

1950. december 10. A presbitérium a hosszúfalusi református egyházhoz rendes lelkészi állásra Erdélyi Lajos kinevezését kéri.

1951. december 6. A presbitérium felkéri a néptanácsot, hogy kötelezze a hosszúfalusi Építészeti Szakiskolát, hogy a lelkészi lakást ne tekintse az államosítás következtében tulajdonának, s nem hajlandó sem lakbérszereződést kötni, sem lakbért fizetni.

1952. március 20. A lelkészi hivatal bérelt házban kap helyet. Az egyházközség lélekszáma 361, a szórványok lélekszáma 19, összesen 380.

1952. december 7. Jeney Huba a hosszúfalusi református egyházközség új lelkésze, ki az egyházközség javait Csia Pál sztálinvárosi lelkésztől veszi át.

1954. január 10. Ezen a gyűlésen meg tudjuk, hogy az iskola igazgatósága az új lakbérleti szerződés értelmében egyházközségünkkel szerződést nem kötött és a parókia épületét államosítottnak nyilvánítja.

1955. március 26. Soós József esperes bejelenti, hogy az igazgatói tanács 1691-1955 I. szám alatt közölte Jeney Huba hosszúfalusi helyi lelképásztornak a sepsiszentgyörgyi egyházközségbe történő delegálását és ugyanebben a leiratban Sütő Gyula sepsiszentgyörgyi segédlelkésznek Hosszúfaluba történő delegálását. A fenti „delegáció” értelmében a levéltári lajstromkönyv alapján Jeney Huba helyettes lelképásztor átadja az alábbiak szerint az egyházközség javait.

1955. december 13. Jelen van Kicsi József esperesi megbízott, aki bejelenti a 343-1955. számú igazgatói tanács leiratát, mely szerint Sütő Gyula hosszúfalusi helyettes lelképásztort helyezte át a rákosi református egyházközségből a mi egyházközségünkbe. Az egyházközség javait átadják az új lelkésznek.

Aliz Gabriella

A nőegyleti mulatság

(Folytatás januári lapszámunkból)

A másik pillanatban már a „Telefontudósítás” termett a színpadon, Török Irén személyében. Valódi postáskisasszony volt. Ideges, nyughatatlan, ki nem győzte várni s továbbadni az ilyenfajta híreket:

– Berlinből táviratozzák, hogy a német császár már-már türelmetlen.

– Hát miért türelmetlen ?

– Hiszen a német császár nem főszolgabíró Hosszúfaluban, s nem kell neki arra várnia, hogy vármegyei főjegyzővé válasszák meg. (Élénk taps!).

– Halló!

– A ház mai ülésén elsőnek Kozma M. hónapja beszélt óriási sikerrel... (Nagy kacaj.)

– Halló!... Tükkösből jelentik, hogy elkészült már a világ első víz nélküli vízvezetéke.

E kedélyesen előadott szellemességek után a karnevál, majd a rikkancs megszemélyesítőjét alakította egy maszk.

Következtek a napi hírek. Például: A da-dogó óra.

Egyik barátunkkal történt nemrég, hogy a hajnali órákban vetődött haza. Csendesen, lábujjhegyen igyekezett bejutni a szobába, de a sötétben egy átkozott széket feldöntött, melynek zajá-

ra felesége felébred, és álmosan kérdi:

– Hány az óra, te országos lump?

– E-e-e-egy – mondja hirtelen a férj.

Az óra nyomban üti a hármat.

– Látod-e, most is hazudtál, mert hármat ütött.

– Tehetek én róla, ha az óra is da-da-dog?

Majd a szerkesztői üzenetek, apróhirdetések. Például: Dr. F. E. úrnak. Biztos forrásból értesültünk, hogy a keltetőgépje már útban van. Mint hírlík, a Csángó Újság kis kacsáit ezentúl ott fogja keltetni.

Hirdetés. A Csángó Újság kilószámán kapható Jancsó könyvnyomdájában, a tőrórusok előnyben részesülnek.

Egy költőnek. Hosszúfürészen. Versében van láb, de nincs fej. Ha elesel, felemeljük, oh, jó Testvér stb.

Ily kedélyességekben folyt le az egész előadás, a Nőegylet pedig büszke lehet, hogy multságainak számát egy ilyen jól sikerült estével szaporíthatta.

Hétfalu, 1907. február 14.

*

A szerkesztőség megjegyzése: abban az évben is korai volt a húsvét, mint most, 2005-ben. Akkor húshagyókedd február 12-én volt, most február 8-ra esett.

Téli mulatságok Hétfaluban

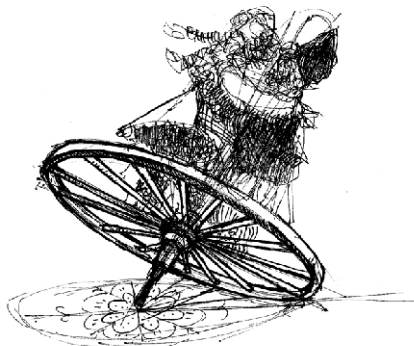
A nehéz nyári munkát a hétfalusiaknál a téli ünnepek, multságok váltották fel. Télen a fiatalok – de a felnőttek is – fonóba jártak. A len- és kendérlábakon természetesen nagy mennyiségű kender és len megfonása sok munkát adott a hétfalusiaknak, s hogy fonás közben az unalmat elűzzék, multságot szerveztek köréje. Ez volt a *serég* vagy a *guzsajos* – s mivel nagyszámú fiatal vett részt rajta, szorosán összekapcsolódott az udvarlással. Ez az átvitt értelme a mai napig fennmaradt: a *guzsajos* szerelmi látogató lett, a *guzsajoskodik* pedig a szerelmeskedik jelentést vette fel.

A *guzsajosok* a tél beálltával kezdődtek és *hammaszúszárdán* fejeződtek be, de csak azok vehettek részt rajtuk, akik *mégyuóntak*.

Az ifjúság, a gyerekek téli mulatozása a karácsonyi ünnepek (december 25.), illetve az *apruószentekelés* (december 28.) köré csoportosult.

A farsang beálltával (vízkereszt után) a mulatozások egyre gyakoribbakká váltak. A lányos házakat farsangi alakoskodók (*bacsuók*, *batyukák*, *csudák*, *majszkurák*) keresték fel. Ilyenkor szokás volt a medvetáncoltatás is. Tánc után a háziasszony *tiéztával*, pattogatott vagy főtt *törökbuzával* kínálta meg a szórakozókat.

A farsangi multságok sorát a farsangtemetés zárta, amelyet húshagyókedden és *hammaszúszárdán* rendeztek. Farsang utolsó vasárnapját *duóducvasárnapnak* hívták, ekkor az alakoskodók leányt és legényt ábrázoló szalmabábokkal felszerelt keréssel, *duóduckerékkel*, *kereskurvával* végigjárták a falvakat és ételmezt gyűjtöttek, amellyel *majszkabált* szerveztek. A *duóduckeréket* a *kuóboros szekiér* után költötték, és a *kuóbor* alá helyezték a gyűjtött ételmezt is.

Húshagyókedden a háziasszonyok *pánkuót süttek* és a vendégeket *lingár* pálinkával kínálták meg.

Hétfaluban később a *duóduckerékkel* húsvét másodnapján (*vízvetüő*, *vízbevetüő* *hetfü*) is végigvonultak a falvakon.

Kovács Lehel István

Székelyzsombor: a parasztvár

Erdély délkeleti csücskében, Brassó megyében, az egykori Szászöld (Terra Saxonum) és a Székelyöld (Terra Siculorum) határán fekszik Székelyzsombor, a Hargita lábától lesiető Kis-Homoród alsó folyása mentén, a Rika-hegység és a Homoród menti dombvidék közé szorított keskeny alluviális síkságon.

Zsombor (*Sombor*, *Szászzsombor*, *Székelyzsombor*, *Jimbor*, *Sommerburg*) első hiteles írásos említése 1453-ból marad ránk („Martino Hwzel de Sommerburg, iuratis senioribus sedis eiusdem...”). Ez a viszonylag késői írott forrás azonban nem zárja ki a település jóval korábbi meglétét. Ernest Wagner szerint az egykori Szászzsomboron már a Kozd (Kóhalom) vidékének szászok által történt betelepítése előtt is laktak magyarok. Ezt igazolja maga a helynév is: a település neve ugyanis a Zsombor nemzetségnévből származtatható. Az sem véletlen, hogy Oltbogát közelében fekszik, vagyis a 10. században élt Bogát gyulának egyedüli dél-erdélyi örökhelyétől nem messze, az alsórákosi Olt-szurdoktól északra. Ezt feltételezi Makkai László is, aki Zsombor gyulát Bogát gyula közvetlen utódjának tekinti.

A 12. század végén német telepesek érkeztek a későbbi Kóhalom szász széket alkotó vidékre, és jelentős számú magyar ajkú lakosság közé telepedtek le. Így vált az egykori Sombor a Kis-Homoród alsó folyása mentén meghonosodó szászság peremtelepülésévé.

1488-ban 48 családot számlált a falu. A 15. és 16. század fordulóján, 1502-ben a szomszédos Alsórákos földesurai, a Sükösdök, a falu északi részére 16 jobbágycsaládot telepítettek. 1532-ben a családok száma 15-re esett vissza, talán a 16. század első felében dúló pestisjárvány következményeként. Ekkor kezdődött meg a település székelyekkel való feltöltődése. 1640-ben 13, 1653-ban már csak 9 volt a szász gazdálkodó családok száma. Az 1713-as összeírás pedig már nem említett Szászzsomboron szász családot, csak magyart és román. Így a szász közösség kihaltnak nyilvánított. Az összeírásban feltüntetett 8 román család a Kis-Homoród bal partján, a falutól délre telepedett le.

Zsombor a 16. századtól 1876-ig közigazgatásilag a szász Kóhalom székhöz tartozott, és mint ilyen a szász közösség (Uni-

versitas Saxonum) feudális rendjének szerkesztője volt. A 15. és 16. század fordulóján, 1502-ben a szomszédos Alsórákos földesura – a Sükösd család – a falu északi részére 16 jobbágycsaládot telepített. Ettől kezdve az 1786. évi úrbérrendezésig ebben a Kis-Homoród menti faluban volt egy nagyobb szász széki szabad rész, és egy vármegyei (Felső-Fehér vármegyéhez tartozó) „fartály”, amely csak töredéke volt a királyföldi szabad falurésznek.

A Johannes Honterus által terjesztett lutheri tanok a 16. sz. elején az egész Szászöldet bejárták, és az egykori Szászzsombort sem kerültk el. Akkori nemzetiségi összetételének, vallási és közigazgatási hovatartozásának köszönhetően a falu befogadta a lutheri tanokat, így 1544-től a szász evangélikus egyház kebelébe került. A későbbi országos szász egyházból csak 1941-ben vált ki végképp. Ekkor kapcsolódott be a kolozsvári püspökség irányítása alatt álló, ágostai hitvallású zsinatpresbiteri evangélikus egyháza.

(Folytatjuk)

Fülöp Károly

A karnevál...

(Folytatás a 2. oldalról)

A karneváli világérezkedésben, már a groteszk megjelenítés révén sem volt semmi zárt, befejezett, végleges formába öntött.

A karneváli nevetés mindig ünnepi, és nem az egyén válasza valamilyen egyedi, elkülönült jelenségre. Itt mindenki nevet, s a nevetés az egész világ kinevetése, minden és mindenkit célba vesz. Egyszerre örömteli és csúfolódó. Egyszerre tagad és állít. Egyszerre temet és új életre kelt. Ez a nevetés familiáris, nem ismer távolságot ember és ember között. Mert ahol a kapcsolat nem eléggé közeli, ott mindig csak egy harmadikon lehet nevetni.

Tehát az egész karnevál a megszokott élet paródiája, „visszajára fordított világ”, mely úgy tagad, hogy meg is újítja azt, amit tagad. A groteszk mindig tartalmazza a változás két pólusát: a régit és az újat. Szembeáll a születés és a fejlődés minden salakjától megtisztított, kész, befejezett, érett emberi test klasszikus ábrázolásával. Azokat a testrészeket hangsúlyozza, amelyek megnyitják a testet a külvilág felé, ahol a világ behatol és eltávozik. A groteszk a lélek hullámzása, ami abban fejeződik ki, hogy a formák minduntalan átmennek egymásba, létük maga az örök befejezetlenség. Ezt figyelhetjük meg Bruegel festményein is. Látjuk, amint a középkori emberek két életet élnek: egy hivatalosat és egy karnevált. Kettős világszemléletük van: egy ájtatosan komoly és egy játékosan vidám.

Feketéné Csere Magda